

12. Krmítka a budky pro ptáky

Krmítka se používají na pomoc volně žijícím ptákům v zimním období. V našich podmínkách můžeme začít s příkrmováním už v listopadu. Krmení nedáváme příliš mnoho, tak aby občas zůstalo i prázdné a donutili jsme ptáky vyhledávat i přirozenou potravu. Za mrazů krmné dávky zvýšíme.

Co do krmítek patří: slunečnice, pohanka, kukuřice, vločky, řepka, mák, proso, pšenice, ječmen, šrot, odpad z mlátiček obilí (zadina), hovězí lůj

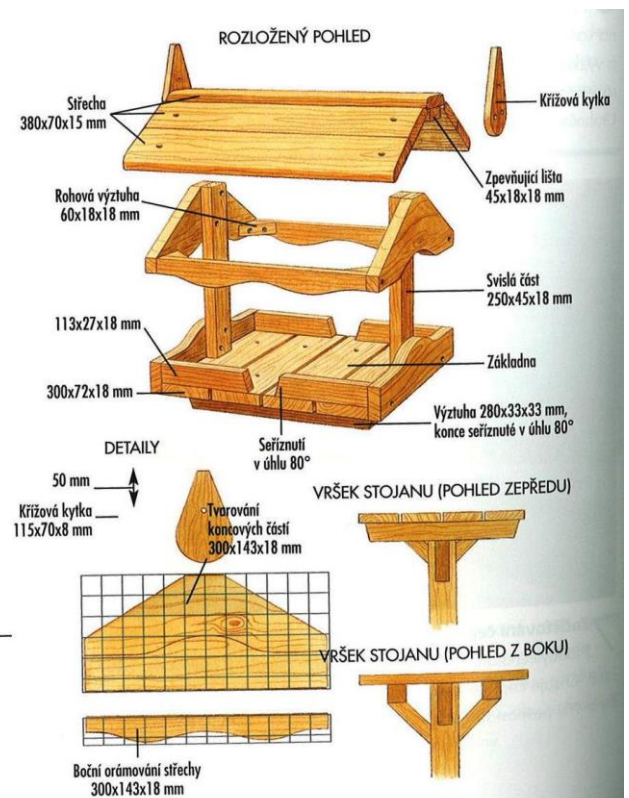
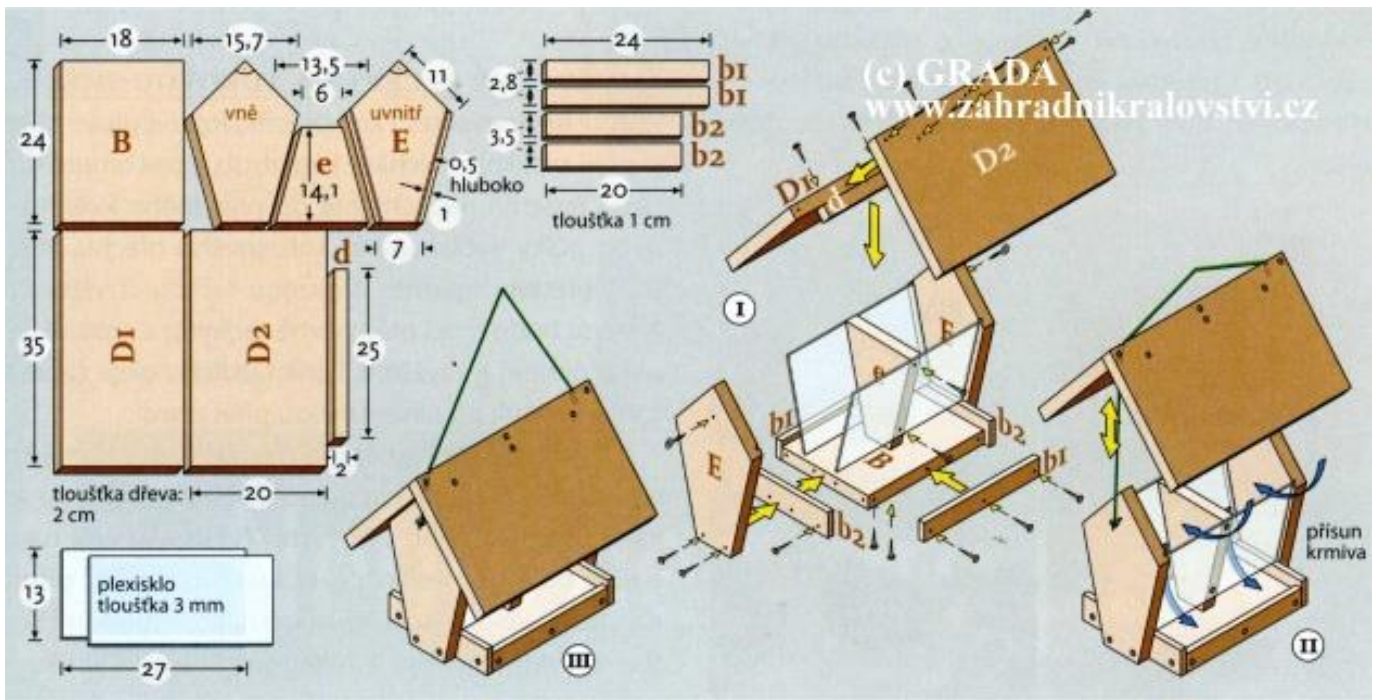
Co do krmítek nepatří: solené a kořeněné potraviny, vepřové maso, čerstvé a solené pečivo, vodu ptáci nepotřebují – mají ji ze sněhu.

Aby na krmivo nepadal sníh, musí mít krmítko dostatečně velikou stříšku. Máte-li větší zahradu, nejvhodnější volbou je takzvané besídkové krmítko: prostorné krmítko umístěné na kůlu, které má nad prostorem sloužícím k vlastnímu krmení zmiňovanou velikou střechu.

Místo, na němž je strava umístěna, by mělo mít zvýšený okraj, aby nic zbytečně nepadalo ven. Je potřeba umístit je ve vzdálenosti alespoň dvou metrů od nejbližšího stromu, abyste zabránili potenciálnímu útoku koček, pro které představují ptáci velkou výzvu.

Zde je několik fotografií z internetu a několik stránek převzatých z knihy Opeření přátelé autorů Henze – Zimmermann, které dávají návody na zhotovení několika typů krmítek pro různé druhy ptáků:

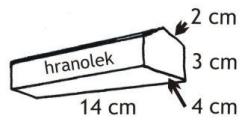
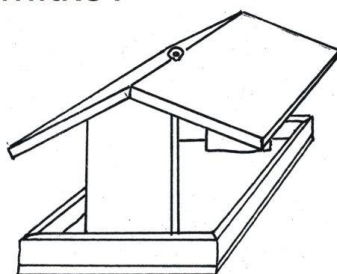
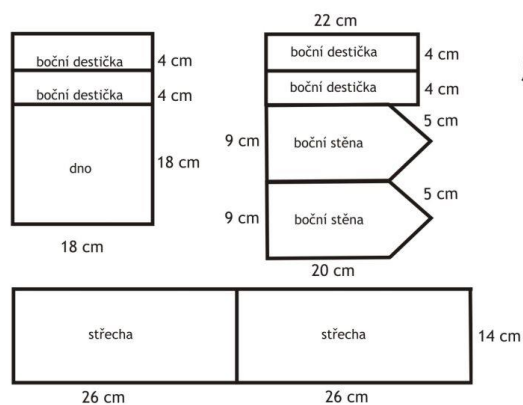

Podblanické ekocentrum ČSOP Vlašim

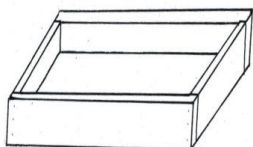
Jak vyrobit ptačí krmítko?

K výrobě krmítka potřebujeme:

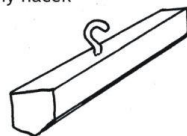
2 cm silná prkénka o rozměrech uvedených ve schématu, 1 závěsný háček, 1 závěsné očko, cca 30 menších hřebíků.

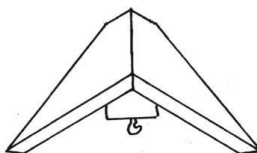
1. Přitlučte boční destičky ke dnu

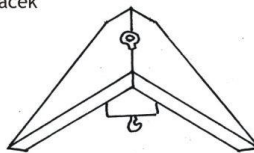
2. Do hranolu navrtejte spodní závěsný háček

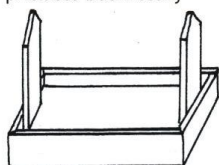
3. K hranolu přitlučte stěny stříšky

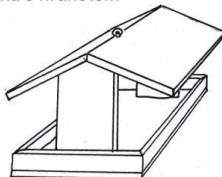
4. Do stříšky navrtejte závěsný háček

5. Ke dnu a bočním destičkám přitlučte boční stěny

6. K bočním stěnám připevněte stříšku s hranolem

Vyrobené krmítko umístíme na volném prostranství na klidném a přehledném místě, minimálně 1,5 metru nad zemí a alespoň 2 m od nejbližšího stromu. Na stromě je dobré krmítko zavěsit pomocí drátu nebo provázku za větev. Tímto opatřením předejdeme napadení ptáků toulavou kočkou nebo kunou.

rových větví (smrkové větve nejsou vhodné, protože záhy ztrácejí jehličí). Ty vážeme buď na kůl, který je asi 1,5—2 m vysoký, nebo na kmenný slabších stromů, popřípadě i na kůly dřevěných plotů apod.

Výroba pračích krmítek

Žádné dosavadní pračí krmítko nevyhovuje stoprocentně všem požadavkům. Buď musí být často doplňováno, nebo je přístupné pro všechny druhy práků, což také není vždy žádoucí, nebo déšť a sníh mohou pokazit předložené krmivo. Nejvhodnější typy krmítek jsou popsány v dalších kapitolách a po vyzkoušení v praxi se ukázaly být dostatečně vyhovujícími alespoň základním požadavkům, které máme na každé pračí krmítko.

Jak pro výrobu budek, tak i pro stavbu krmítek používáme dobře vyschlé smrkové, borové, jedlové nebo modřínové řezivo, a jen tam, kde je to ve stavebním návodu výslovně uvedeno, můžeme použít též překližky. Důležité je dále, aby násypný stůlek nebo korytko byly pro nás snadno přístupné a daly se lehce naplňovat.

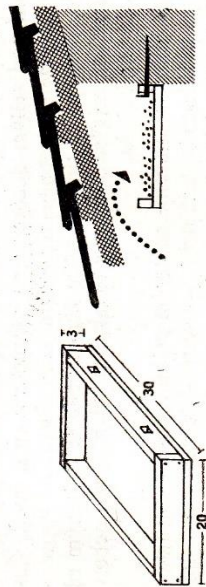
Různé ozdoby jsou nejen zbytečné, ale ztěžují i prodražují výrobu. Proti vlhku, hnilobě a hmyzu chráníme krmítko vhodným nátěrem olejovou barvou, fermeží nebo jiným impregnačním prostředkem na dřevě, a to jen venkovních stěn a pokud možno již dlouho před použitím krmítek.

Na str. 108—111 je popsáno, jak je možno sbírat různá semena a bobule a tím si zajistit dostatek krmiva pro ptactvo na zimu.

Zásyp (jesličky — obr. 17)

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Něhoblovaná smrková prkna (desky) 20 mm tlustá; 20 hřebíků dlouhých 50 mm; 2 železné háky nejméně 15 cm dlouhé.

Obr. 17. Zásypné krmítko (jesličky) se připevní na zeď pod přečínající střechu, takže je všem ptákům snadno přístupné. Rozměry jsou udány v cm.

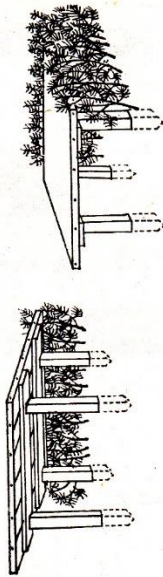
STAVEBNÍ NÁVOD

Natěžeme jednotlivé dílce podle obrázku 17: základní prkénko o rozměru 20 × 30 cm, dvě okrajové latky (lísty) 28 × 3 cm a dvě boční listy 18 × 3 cm; okrajové listy přibijeme ke dnu a v rozích navzájem sbíjeme popřípadě sesoubujeme; vyvrátíme 2 otvory do zadní listy pro závěsné háky; zavěšíme krmítko na stěnu pod přečínající střechu na oba háky zatloučené do zdi; horní okraj krmítka má být ve stejné rovině s okrajem přečínající střechy (ochrana krmiva před deštěm a sněhem); krmítko má být dosažitelné se země bez žebříku, aby je bylo možno snadno doplňovat krmivem.

Stříškový zásyp (obr. 18)

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Něhoblovaná smrková prkna (1 m³), 20 mm tlustá; 2 příčné latky 100 cm dlouhé o průřezu asi 5 × 2—3 cm; 4 kůly 60 cm dlouhé o průřezu 5 × 5 cm; květinový nebo jiný měkký vázací drát; přibližně 1 m² střešní lepenky s potřebným počtem lepenkových hřebíků (tzv. papíráků); 30 hřebíků 40 mm dlouhých; 8 hřebíků 60 mm dlouhých.

Obr. 18. Stříškový zásyp je vybudován na 4 kůlech a z jedné nebo dvou stran chráněn chvojnám proti dešti a sněhu; nejčastějšími střešními střešníky jsou pěnkavy, strnady, vrabci a jiní zrnográdi.

STAVEBNÍ NÁVOD

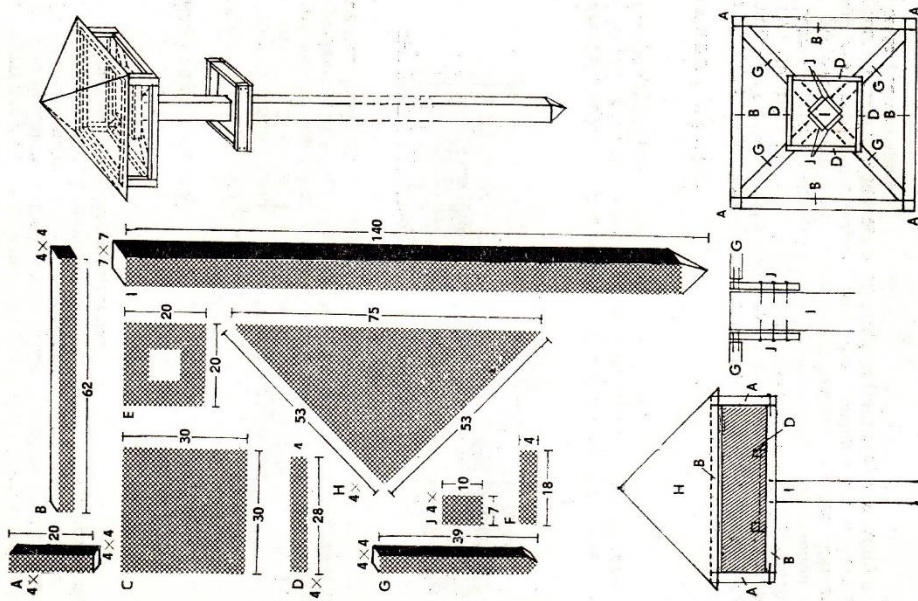
Prkna přibijeme těsně k sobě na obě příčné latky, popřípadě je spojíme drážkou a perem, takže vznikne střecha přibližně 1 × 1 m; 4 kůly zatlouceme do země tak, aby se na ně dala střecha přibít buď vodorovně nebo šikmo; střechu poprobujeme lepenkou; jednu nebo dvě ze 4 volných stran zakryjeme clonou z chvoji, které provázíme květinovým nebo jiným slabým vázacím drátem, takže vznikne dostatečně hustá ochrana proti dešti, sněhu a větru. Toto krmítko budujeme na místě, chráněném pokud možno proti silným větrům, ne v blízkosti budov, křovin apod.

Kulové krmítko (malé hessenské krmítko — obr. 19)

POTŘEBNÝ MATERIÁL (tabulka 5)

Dále: 40 hřebíků 60 mm dlouhých; 70 hřebíků 50 mm dlouhých; 8 hřebíků 100 mm dlouhých; 4 skleněné tabulky 62 × 12 cm; 100 sklenářských hřebíčků

(připonek); sklenářský tmel; 8 pásků z nerezavějícího (zinkového nebo pozinkovaného) plechu 2 mm silného; 130 hřebíků do plechu; 3/4 m² střešní lepenky s potřebným počtem lepenkových hřebíků; impregnační nátěr nebo barvu.

Obr. 19. Kálové (malé hessenské) krmítko s jednotlivými díly — pohled z boku, sverchu a celkový pohled. Násypný stůlek, chráněný zasklenými pásy (prodloužením stříšky), je přístupný pro ptáky pouze zespodu otevřeným prostorem. Menší stůlek pod ním slouží pouze k přilákání strážníků na krmítko. Rozměry jsou uvedeny v tabulce 5.

Tabulka 5

Počet	Dílec	Označení na obr. 19	Rozměry v cm
4	lišty	A	20 × 4 × 4
8	lišť	B	62 × 4 × 4
1	deska	C	30 × 30 × 2
4	lišty	D	28 × 4 × 2
1	deska	E	20 × 20 × 2
4	lišty	F	18 × 4 × 2
4	lišty	G	39 × 4 × 4
4	trojúhelníkové desky	H	75 × 53 × 53 × 2
1	sloupek	I	140 × 7 × 7
4	prkénka	J	10 × 7 × 2

STAVEBNÍ NÁVOD

Zhotovíme potřebné přířezy podle obrázku 19 a tabulky 5. Rohové lišty A a příčné lišty B navzájem sbijeme; úhlopříčky G přibijeme setřiznutými konci do úhlů, které tvoří spodní sbité lišty A a B — viz obrázek; spojovací prkénka J přibijeme na rovné konce úhlopříček G; takto vzniklým čtyřbokým otvorem prostrčíme sloupek I a spojovací prkénka J pevně přibijeme ke sloupku I za přechýlující spodní díly; okrajové lišty D sbijeme navzájem, a takto vzniklý rám přibijeme na desku C, takže vzniklý násypný stůlek přibijeme na sloupek I a úhlopříčky G; zasadíme skleněné tabulky do rámu mezi rohové spodní a horní lišty A a B a přichytíme je sklenářskými hřebíčky (připonekami); skleněné tabulky zevnitř i zvenčí zatmelíme.

53 cm dlouhé strany trojúhelníkových střešních desek H tak zešikmíme, aby k sobě navzájem těsně přiléhaly; tyto spoje zevnitř i zvenčí pobijeme plechovým pásem, který pak udrží žádoucí Jehlanovitý tvar střešy; sverchu pobijeme střechu lepenkou; hotovou střechu přibijeme na lišty A a horní lišty B. Okrajové lišty F přibijeme k desce E, takže vznikne návadný stůlek; 7 × 7 cm velký otvor v desce E protáhneme sloupek I a návadný stůlek; 7 × 7 cm několika hřebíky 25 cm pod horním násypným stolcem.

Všechny vnější dřevěné plochy natřeme ochranným impregnačním nátěrem nebo barvou. Krmítko postavíme na vyhládnutém místě tak, že hlavní sloupek zapustíme asi 40 cm do země a utěsníme kameny.

Bestdkové krmítko (zahradní, altánové nebo velké hessenské krmítko — obr. 20)

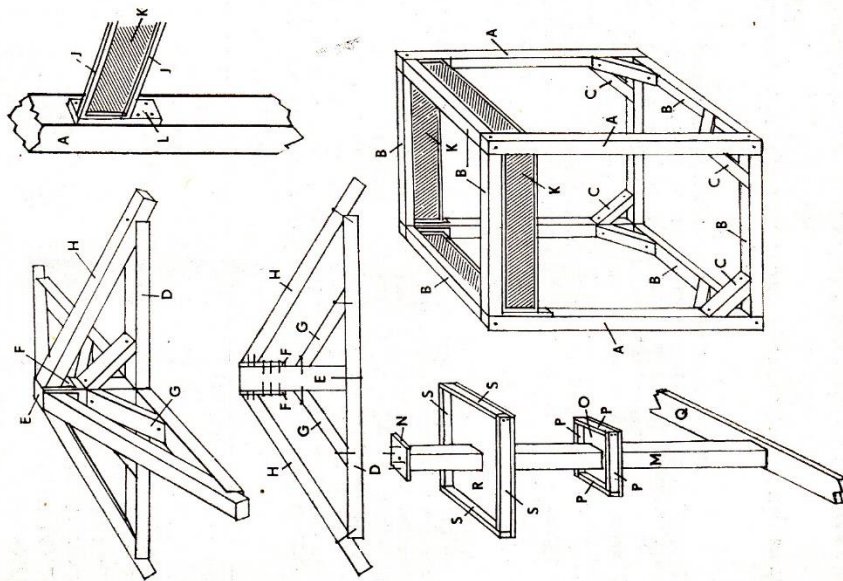
Velké hessenské krmítko slouží v zimě ke krmení ptactva a na jaře a v létě může být po malé stavební úpravě použito k pozorování průběhu hnízdění některých doupníků v zavěšených budkách.

POTŘEBNÝ MATERIÁL (tabulka 6)

Dále: 230 hřebíků 60 mm dlouhých; 35 hřebíků 120 mm dlouhých; 30 hřebíků 90 mm dlouhých; 10 šroubů do dřeva (vrutů) 70 mm dlouhých; 6,25 m² střešní

lepenky a potřebný počet lepenkových hřebíků (tzv. papírky); ochranný im-
pregnační nátěr nebo barva.

Pro přestavbu krmítka na pozorovatelnu je zapotřebí ještě tento materiál: 4 pře-
klíčkové desky 160 × 130 cm; 100 šroubů do dřeva (vrutů) 70 mm dlouhých;
2 závěsy se 16 šroubky; 1 háček s očkem; různé pračí budky (viz stavební návod
na str. 00); několik skleněných tabulek 16 × 30 cm; příchytky na skleněné ta-
bulky; závěsné háčky a očka.

Obr. 20 Bestídkové krmítko se střešní konstrukcí, úpravou středního sloupku,
konstrukcí kostry a úpravou oken. Toto krmítko je elastně zakončené a zesílené
kádlové (malé hessenské) krmítko; záspný stolek je rovněž bezpečně chráněn za-
sklenými okénky proti sněhu a dešti. Spodní menší stolek slouží pouze k přilákání
středníku. Rozměry jsou v tabulce 6.

STAVEBNÍ NÁVOD

Nářežeme potřebné desky a hranolky podle obrázku 20 a tabulky 6. Přífěné hra-
nolky B přibijeme mezi rohové hranolky A; podpěrné hranolky C seřízneme
šikmo na obou koncích tak, aby je bylo možno přibít mezi rohové hranolky A
a spodní příčné hranolky B; uprostřed základních hranolků pro střechu D vy-
řízneme pro polovinu trámku 3,5 cm hluboký a pro celou šířku trámku 7 cm
široký zářez; oba trámky D spojíme do kříže a sbijeme; na střed zkrížený
hranolky D postavíme hranolek E a pevně jej zespoju přibijeme; podpěrné
hranolky G na obou koncích šikmo seřízneme, aby těsně přilehly na základní
trámky D a kolmý trámek E; podpěrné hranolky G přibijeme k základním
trámkům D a kolmému hranolku E; celou konstrukci středních trámků s kří-
žem z hranolků D přibijeme jejich konci na rohové sloupky A; horní konce
středních trámků H zesílíme podle sklonu střechy; prkénka F přibijeme na
tyto zesílené konce trámků H; střední trámky H s přibíratými prkénky F na-
sadíme na střední trámek E a na trámech H naznačíme výřezy, do kterých za-
padnou konce hranolků D; po vyřiznutí zářezů na trámech H je nasadíme
znovu s přibíratými prkénky F na hranolek E tak, aby jej nepřechýlaly a pevně je
k němu přibijeme (viz obrázek); sbijeme trámky H s hranolky D; prkénka
střechy I spojíme drážkou a perem a přibijeme na střední trámky H; celou
střechu pobijeme lepenkou.

Uprostřed návadného stolku O vyřízneme čtverhranný otvor 7 × 7 cm; okra-
jové listy P přibijeme ke stolku O a sbijeme je navzájem v rozích; nosný slou-

Tabulka 6

Počet	Dílec	Označení na obr. 20	Rozměry v cm
4	hranolky	A	160 × 7 × 7
8	hranolků	B	116 × 7 × 7
8	hranolků	C	65 × 7 × 7
2	hranolky	D	180 × 7 × 7
1	hranolek	E	50 × 7 × 7
4	lišty	F	20 × 7 × 2
4	hranolky	G	40 × 7 × 7
4	hranolky	H	120 × 7 × 7
4	trojúhelníkové desky	I	210 × 148 × 148 × 2
8	lišť	J	112 × 4 × 2
2	skleněné tabulky	K	112 × 15 × 3
8	lišť	L	25 × 6 × 2
1	sloupek	M	147 × 7 × 7
1	prkénko	N	10 × 10 × 2
1	deska	O	30 × 30 × 2
4	lišty	P	28 × 4 × 2
1	prkénko	Q	130 × 15 × 4
1	deska	R	60 × 60 × 2
4	lišty	S	58 × 4 × 2

Počet	Dílec	Označení na obr. 22	Rozměry v cm
2	lišty	A	60 × 4 × 4
2	lišty	B	54 × 4 × 4
4	lišty	C	31 × 4 × 4
4	prkénka	D	10 × 7 × 2
2	desky	E	65 × 55 × 2
2	pravoúhlé trojúhelníky	F	10 × 8 × 8 × 2
2	skleněné lichoběžníky	G	60 × 42 × 42 × 10
1	prkénko	H	25 × 25 × 2
4	lišty	I	23 × 4 × 2
1	prkénko	J	20 × 20 × 2
4	lišty	K	18 × 4 × 2
1	hranolek	L	140 × 7 × 7

Dále: 20 hřebíků 60 mm dlouhých; 90 hřebíků 50 mm dlouhých; 2 hřebíky 100 mm dlouhé; sklenářský tmel; 60 sklenářských hřebíků (přichytek); 1 m² střední lepenky s potřebným počtem lepenkových hřebíků; impregnační nátěr nebo barva.

STAVEBNÍ NAVOD

Narážeme jednotlivé dílce podle obrázku 22 a tabulky 7. Přičné lafky B pevně přibijeme mezi podélné lafky A; úhlopříčky C přibijeme seříznutým koncem do úhlu, tvořeného lafkami A a B; na opačné konce úhlopříček C přibijeme připevňovací prkénka D; otvorem, vytvořeným čtyřmi připevňovacími prkénky D, protáhneme sloupek L a připevňujeme k desce H (dno zásypného sloupu) a sobjeme navzájem v rozích; zásypný stolec přibijeme na konec sloupku L a kříž z úhlopříček C; střední prkénka (desky) E poněkud zesílíme a těsně sobjeme do hřebene; trojúhelníky F přibijeme do šířky 3 cm od jejího okraje; 3,5 cm od okraje stříšky zatlučeme sklenářské přichytky (hřebíčky) k uchycení skleněných tabulek (boční stěny) G; zasadíme skleněné tabulky a zvenci zatlučeme sklenářskými přichytkami nebo hřebíčky; okenní tabulky zvenci i zevnitř zatmelíme, stříšku E se skleněnými tabulkami G přibijeme k podélným a příčným listům A a B; skleněné tabulky G přichytíme hřebíčky též k podélným listům A a zatmelíme z obou stran; listy K přibijeme k desce J a navzájem spojíme v rozích; otvorem v menším stolku J provlékneme sloupek L a návadný stolec přibijeme 25 cm pod horní násypný stolec na sloupek L. Několika napolo zatlučenými hřebíky.

Střechu pobijeme lepenkou tak, aby na všech stranách přechýlala; všechny

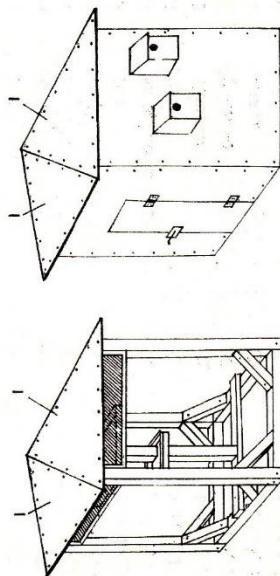
pek M provlékneme otvorem v návadném stolku O a ten na něj přibijeme 90 cm od země; postací zatlučí částečně několik hřebíků do sloupku M, na nichž pak stolec O leží; vyřízneme další čtyřhranný otvor 7 × 7 cm do desky R, která slouží jako dno násypného sloupu; okrajové listy S přibijeme k desce R a navzájem sobjeme v rozích; horní část sloupku M protáhneme otvorem v krmícím stoku R a ten opět upevníme několika polozařazenými hřebíky ke sloupku M; spojovací prkénko N pevně přibijeme na vršek sloupku M; sloupek M přibijeme pevně odspodu na základnu Q; konce základního prkénka Q pevně přibijeme nebo přišroubujeme na dva protilehlé hranolky B, takže střední sloupek M s oběma krmicími stolky O a R je přesně ve středu krmítka a spojovací prkénko N může být odspodu pevně přišroubováno ke kříži z hranolků D.

Hoblíkem zhotovíme po celé délce okenních laček J drážku v šířce 4—5 mm, hlubokou 5 mm; podle nákresu vpravo nahoře na obrázku 20 přibijeme vždy 2 a 2 lafky J drážkou proti sobě ve vzdálenosti 14 cm (šířka okenních tabulek) na spojovací prkénka L, a to po zasunutí skla; spojovací prkénka L přibijeme na vnitřní stranu rohových sloupků A tak, aby se horní okenní listy J dotýkala horního hranolku B.

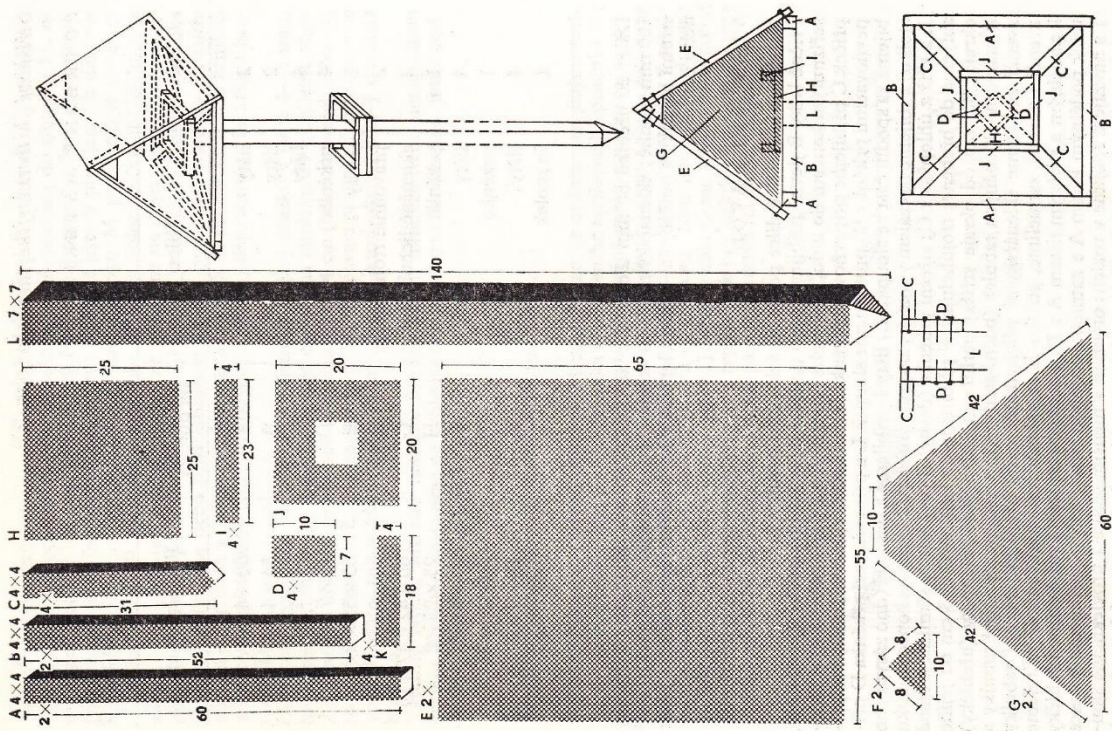
Všechny plochy krmítka natřeme impregnačním nátěrem nebo nenápadnou barvou. Krmítko postavíme na vyhlédnutém místě na několik cihel, jimiž podložíme základní trámy B.

Bestíkové krmítko jako pozorovatelna (obr. 21)

Přestavba krmítka: střední sloupek M odstraníme i s oběma násypnými stolky — odsroubováním spodního prkénka Q a hořéního spojovacího prkénka N; všechny 4 strany pobijeme překližkou; v jedné stěně vyřízneme dveře, opatřené je 2 závěsy a háčkem a očkem na uzavření; dveře kolem dokola pobijeme pásy lepenky, aby mezerami nevnikalo světlo dovnitř pozorovatelny; v ostatních stěnách vyřízneme několik otvorů ve velikosti zadní stěny různých typů budek (stavební návody viz na str. 61); otvory zakryjeme příslušné velkými tabulkami skla a na ně zavěsíme různé typy budek bez zadních prkenných stěn; budky se zavěsí na háčky nebo očka, zavrtané zvenci na stěně nad otvory.

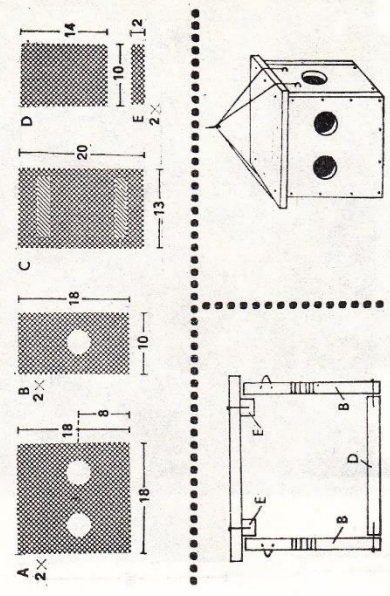
Obr. 21. V zimě slouží bestíkové krmítko ke krmění ptáků (vlevo). Po malé stavební úpravě může na jaře a v létě sloužit k pozorování průběhu hnízdění a výchovy mláďat doupaníků, vsídlených v zvořených budkách (vpravo).

vnější plochy dřevěné konstrukce natřeme ochranným nátěrem nebo nenápadnou barvou.
Krmítko postavíme na vyhlédnutém místě, a to tak, že střední sloupek L se zapustí asi 40 cm do země a utěsní kameny.

Malé krmítko pro sýkory (obr. 23)

Malými kruhovými vletovými otvory mohou proklouznout pouze sýkory a brhlík; kosům, vrabčům, pěnkavám a zvonkům je krmítko nepřístupné.

Obr. 23. Jednoduché krmítko pro sýkory: A — 2 širší boční stěny, B — 2 užší boční stěny, C — stříška, D — dno, E — 2 přídržovací listy. Rozměry jsou udány v cm.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná prkna 20 mm tlustá; 26 hřebíků 50 mm dlouhých; 6 hřebíků 40 mm dlouhých; 4 skobíčky nebo závrtná očka; silonový vlasec nebo nereza-
vějící drát; impregnační nátěr nebo barva.

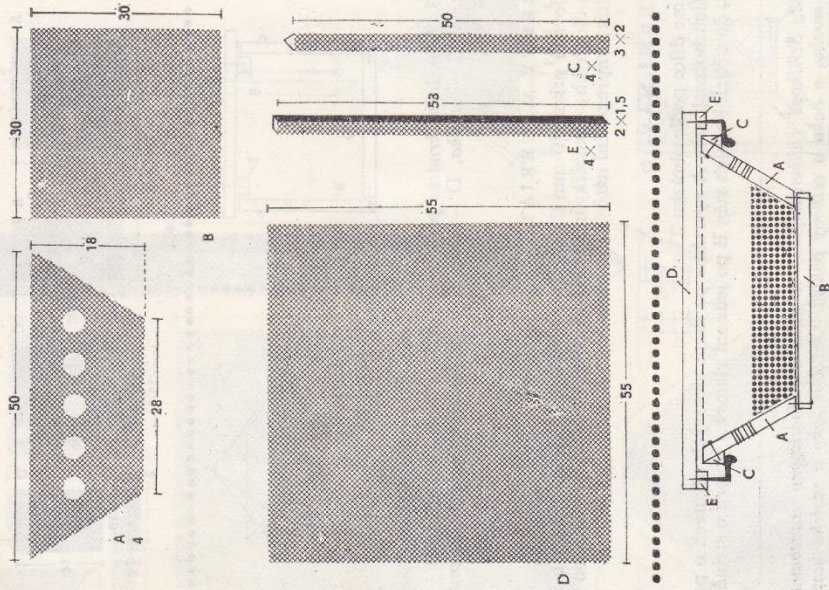
STAVEBNÍ NÁVOD

Narežeme dílce podle obrázku 23.
Do širších bočních stěn A vyvrátíme po dvou vletových otvorech o průměru 34 mm, do užších bočních stěn B po jednom vletovém otvoru o stejném prů-

Obr. 22. Stříškové (hilbersdorfské) krmítko s jednotlivými stavebními dílci, pohled s vrchu, z boku a celkový pohled. Obdobně jako u malého hessenského (kúlöného) a velkého hessenského (besidhöného) krmítka je vlastní náspynný stolek chráněn stříškou a bočními zasklenými stěnami před deštěm a sněhem, kdežto spodní a menší stolek slouží pouze k přihlídkání strávníků. Rozměry jsou uvedeny v tabulce 7.

měru; orvory vrtáme směrem vzhůru, 8 cm od spodní hrany bočních stěn; užší boční stěny B vsadíme mezi širší boční stěny A a pevně přibijeme; dno D zasadíme mezi boční stěny A a B a rovněž pevně přibijeme; na spodní stranu stříšky C přibijeme 3 cm od jejího okraje 2 přídržovací lišty E, které těsně přiléhají k užším bočním stěnám B. Všechny venkovní plochy krmítka natřeme impregnačním nátěrem nebo nenápadnou barvou; na obě užší boční stěny B připevníme po 2 skobkách nebo závrtných očkách, jimiž provlékneme 50—60 cm silonového vlasce nebo nerezavějícího drátu; volné konce vlasce svážeme nebo volné konce drátu stočíme nad stříškou a zavěšíme krmítko ve vodorovné poloze na větev nebo na okenní římsu apod. K přilákání strávníků nasypeme trochu zrní na stříšku.

Obr. 24. Velké krmítko pro sýčky (podle OBERHAUSERA): A — 4 boční stěny, B — dno, C — 4 přídržovací lišty, D — střeška, E — 4 sřešní lišty. Rozměry jsou v cm.

60. Paštrík obecný

61. Sýček obecný

Velké krmítko pro sýkory (obr. 24 a 25)

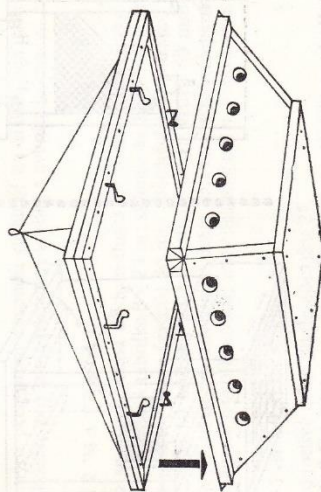
Kruhové vletovými otvory proklouzou ke krmivu jen sýkory nebo brhlík, kdežto pro kosy, pěnkavy, vrabce a zvonky je krmivo nepřístupné.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

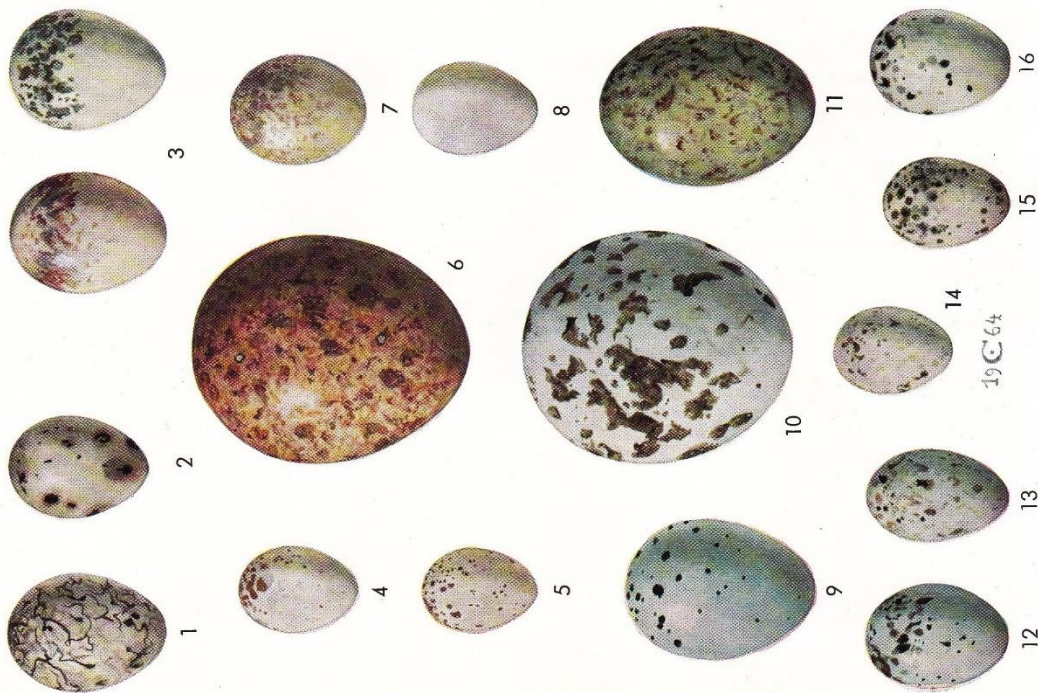
Nehoblovaná smrková prkna 20 mm tlustá; 36 hřebíků nebo vrutů (šroubů do dřeva) 50 mm dlouhých; 80 hřebíků nebo vrutů 30 mm dlouhých; 8 obrtlíků, 2,5 m nerezavějícího drátu nebo silnější silonový vlasec; 0,36 m² širšího lepenky a potřebný počet lepenkových hřebíků; impregnační nátěr nebo barva.

STAVEBNÍ NAVOD

Nářežeme jednotlivé dílce podle obrázku 24. V horní třetině bočních prkének A vyvrtáme po 5 kruhových vletových otvorech o průměru 34 mm; obě hrany bočních stěn zešíkujeme podle jejich sklonu (obr. 24); dno B sbijeme neb sešroubujeme s bočními stěnami A; boční stěny A navzájem sbijeme v rozích (nebo sešroubujeme); trojboké přídržovací listy C přibijeme podélně k hornímu okraji bočních stěn A; střední listy E přibijeme na desku D, která tvoří strážku krmítka; do všech 4 širších listů zašroubujeme zesposdu po 2 obrtlíky, a to tak, aby při pootočení těsně přidržovaly celé korytko za přídržovací listy C; strážku D s listami E provrtáme ve všech rozích a otvorem protáhneme vlasec nebo drát, za který se krmítko pověsí na větev stromu; korytko se spojí se strážkou pootočením obrtlíků. Všechny venkovní plochy nařetíme impregnačním nátěrem nebo barvou; konce drátů se stočí nebo se svážou konce vlasce, korytko se naplní krmivem, přichytí se obrtlíky ke strážce a pověsí na vhodné místo ve vodorovné poloze. K přilákání sýkor postačí na podzim nasypat trochu krmiva na plochou strážku.

Obr. 25. Velké krmítko pro sýkory (podle OBERHAUSERA) se skládá ze dvou částí: ze strážky a zásypného korytka, které jsou navzájem spojeny 8 obrtlíky.

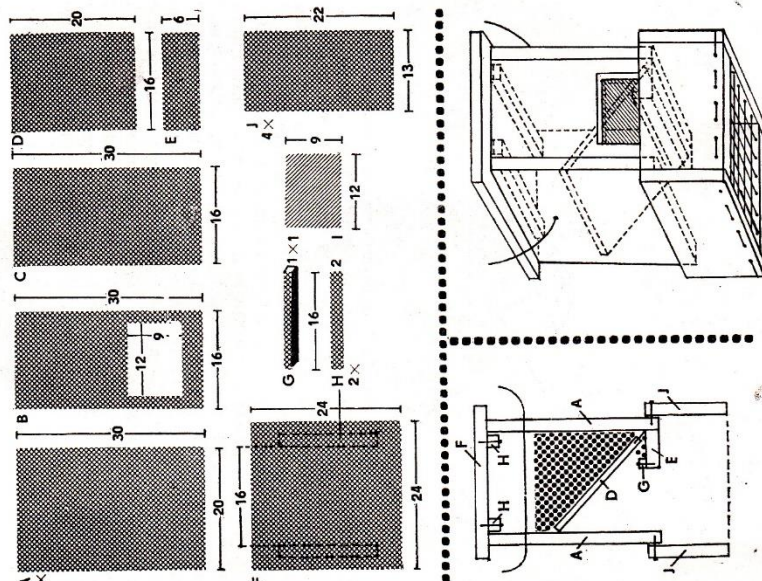
1. Srnád obecný
2. Pěnkava obecná
3. Tuhyák obecný
4. Strážník obecný
5. Budníček menší
6. Poštoňka obecná
7. Červenka obecná
8. Jiříčka obecná
9. Drozd zpěvný
10. Krahujec obecný
11. Kos černý
12. Hýl obecný
13. Konopka obecná
14. Střelák obecný
15. Pěnice pokřovní
16. Zvoněk zelený

Malé samočinné krmítko pro sýkory (obr. 26)

Drátěná mřížka naspodu krmítka a přilet k zásypu jen odspodu dovoluje využít tohoto krmítka jen obratným sýkorám a brhlíkovi; pro kosy, vrabce, pěnkavy a zvonky je zásyp nepřístupný.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkna 20 mm tlustá; deska z překližky 20 × 16 cm, 10 mm silná; skleněná tabulka 12 × 9 cm a k tomu sklenářské přichytky a tmel; 35 hřebíků nebo vrutů (šroubků do dřeva) 50 mm dlouhých; 20 hřebíků nebo

Obr. 26. Malé automatické (samočinné) krmítko pro sýkory (podle HAENELA)
A — 2 boční stěny, B — přední stěna, C — zadní stěna, D — sklená plocha z překližky, E — zásypné prkénko, F — stříška, G — lišta zásypného žlábků, H — střední přídržovací lišty, I — skleněná tabulka, J — 4 prodlužovací prkénka. Rozměry jsou v cm.

vrutů 30 mm dlouhých; 4 hřebíčky 20 mm dlouhé; 3 vruty 60 mm dlouhé; kus střední lepenky 28 × 28 cm s potřebnými lepenkovými hřebíčky; 2 závratná očka; 3 až 3,5 m nerezavějícího drátu; impregnační nátěr nebo barva.

STAVEBNÍ NÁVOD

Natěžeme jednotlivé dílce podle obrázku 26.

Zadní stěnu C přibijeme nebo přišroubujeme mezi boční stěny A; vyřízneme okénko 9 × 12 cm přední stěny B; přední stěnu B přibijeme nebo přišroubujeme k bočním stěnám A. Lištu zásypného žlábků G přibijeme k zásypnému prkénku E; zásypný žlábek (E+G) zasadíme mezi boční, zadní a přední stěny A, C a B a pevně k nim přibijeme nebo přišroubujeme; překližku D na užší straně zešikmíme tak, aby těsně přilehla na boční stěnu A; do druhé užší strany překližky D zašroubujeme 4 cm od okraje a doprostřed po jednom šroubu 60 mm dlouhým, a to 30 mm hluboko — touto mezerou pak propadává zrní do násypného žlábků; ze 4 prkének J sbijeme rám; na spodní stranu rámu zhotovíme z drátu pletivo o velikosti ok 3,5—4 cm; druhou stranou nasadíme rám zesopu na krmítko, aby nebylo zakryto zasklené okénko; rám přibijeme nebo přišroubujeme ke stěnám krmítka — viz obrázek 26; skleněnou tabulku I zasadíme do okénka v přední stěně B, přichytíme hřebíčky a zatmelíme; překližku D zasadíme šikmo mezi boční stěny A, aby vytvořila šikmou plochu, pod níž zrní sklouzává do násypného žlábků; přídržovací lišty H přibijeme 8 cm od sebe na vnitřní stranu stříšky F.

Stříšku F pobijeme lepenkou, aby na všech stranách přechývala; všechny vnitřní dřevěné plochy krmítka natřeme ochranným nátěrem nebo barvou; na obě boční stěny A zašroubujeme závratná očka; z drátu zhotovíme oko, volně konce drátu upevníme k závratným očkům.

Krmítko naplníme zrním a zavěsíme. K přilákání ptactva je možno na podzim nasypat trochu zrní na plochu stříšky nebo na spodní drátěnou síť pověsit tukové polínko nebo věneček.

Velké samočinné (bavorské) krmítko pro sýkory (obr. 27, 28)

Úzkým vletovým prostorem zesopu přilétají ke žlábků jen obramě sýkory nebo brhlík, kdežto pro kosy, pěnkavy, vrabce a zvonky je krmítko nepřístupné.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

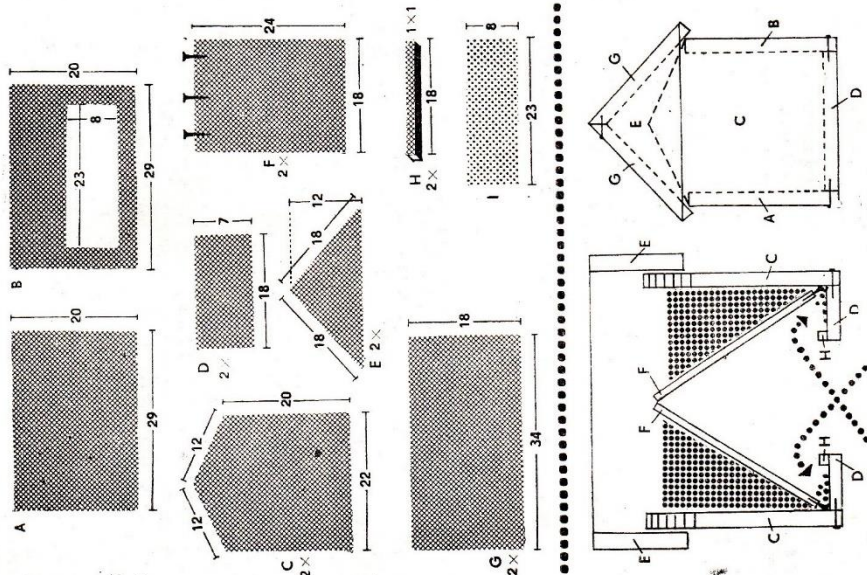
Nehoblovaná smrková prkna 20 mm tlustá; 2 překližkové desky 24 × 18 cm, 10 mm tlusté; skleněná tabulka 8 × 23 m; sklenářské hřebíčky a tmel; 60 hřebíků nebo šroubů do dřeva (vrutů) 50 mm dlouhých; 20 hřebíků nebo vrutů 40 mm dlouhých; 10 hřebíků 25 mm dlouhých; 6 vrutů 60 mm dlouhých; 2 závratná očka; 2—4 m nerezavějícího drátu; 0,15 m² střední lepenky s potřebným počtem lepenkových hřebíků; impregnační nátěr nebo barva.

STAVEBNÍ NÁVOD

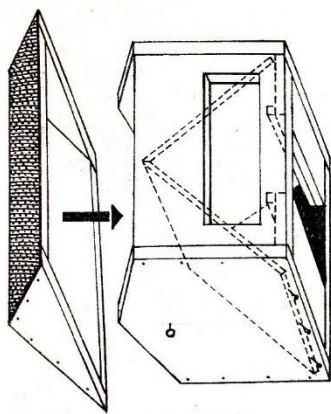
Natěžeme jednotlivé dílce podle obrázku 27.

Do přední stěny B vyřízneme okénko 8 × 23 cm; skleněnou tabulku I vsadíme do vyříznutého okénka, zvnějšku i zevnitř přichytíme sklenářskými hřebíčky a zatmelíme rovněž z obou stran; boční stěny C přibijeme nebo přišroubujeme k zadní a přední stěně A B; lišty H přibijeme k prkénkům D a takto vzniklý žlábek vsadíme mezi zadní, přední a boční stěny A, B a C a pevně přibijeme

nebo přístroubujeme; do užších stran překližkových desek F zašroubujeme po 3 vrutech 50 mm dlouhých tak, aby ještě 25 mm vyčnívaly; překližky zasadíme šikmo mezi boční stěny C, šrouby dolů, takže mezerou může propadat zrní do násypných žlábků; obě překližky F nahore sbijeme několika hřebíčky; šikmé překližky přibijeme nebo přístroubujeme k přední stěně B a zadní stěně A; delší strany střechních prkénka G zešikmíme, aby vznikl těsný hře-

Obr. 27. Velké samočinné krmítko pro sýkory (bavorské; podle HAENELA): A — zadní stěna, B — přední stěna, C — 2 boční stěny, D — 2 prkénka pro násypné žlábků, E — 2 štítová prkénka, F — 2 překližky jako šikmé plochy, G — prkénka na střechu, H — 2 okrajové listy zásypného žlábků, I — skleněná tabulka. Rozměry jsou udány v cm. (Vlevo pohled zepředu, vpravo z boku).

Obr. 28. Velké bavorské krmítko pro sýkory se naphijí tak, že se nadzvečne střížka a krmivo se nasype na obě šikmá překližková prkénka, po nichž klouže postupně do násypného žlábků.

ben; na střechní prkénka G přibijeme štítová prkénka E; střechní prkénka G ve hřebeni sbijeme k sobě. Střížku pobijeme střechní lepenkou tak, aby na všech stranách přecházela; všechny vnější dřevěné plochy natřeme impregnačním nátěrem nebo barvou.

Krmítko naplníme zobem; nasadíme střížku; doprostřed horní třetiny bočních stěn C zašroubujeme po jednom závrtném očku; na ně upevníme nerezavějící drát; krmítko zavěsíme pomocí drátu mezi 2 stromy nebo silné větve.

Okenní krmítko (obr. 29)

Úzkým spodním větrovým prostorem mají přístup ke žlábků jen obratné sýkory a brhlík.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrčková prkna 20 mm tlustá; skleněná tabulka 26 x 12 cm; skleněná hřebíčky a tmel; 35 hřebíků 40 mm dlouhých; 2 železné háčky a 2 závěsná oka; ochranný nátěr nebo barva.

STAVEBNÍ NÁVOD

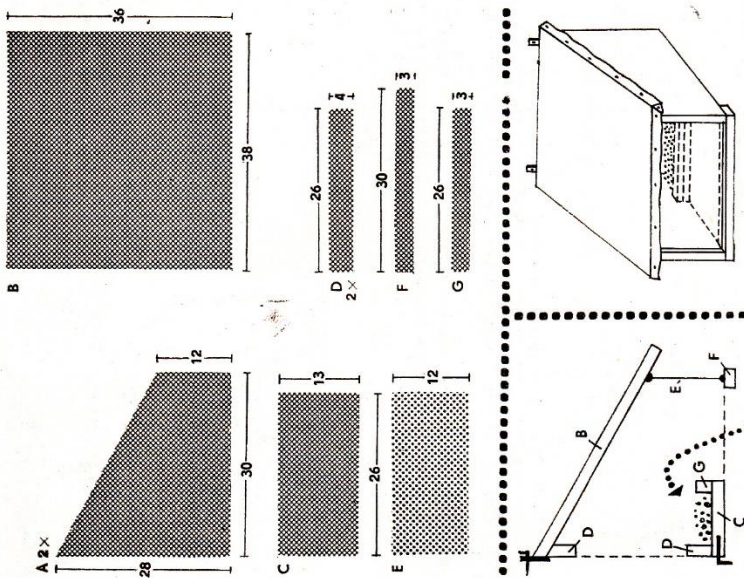
Natřeme dílce podle obrázku 29.

Střížku B přibijeme na šikmé strany bočních stěn A tak, aby střížka na obou stranách přesahovala boční stěny o 3 cm; základní listu F přibijeme zespodu na roh bočních stěn A; vsadíme skleněnou tabulku E mezi boční stěny A, střížku B a základní listu F, přichytíme skleněnými hřebíčky a utěsníme tmelem; na dno násypného stolku C přibijeme listu G a zadní listu D; násypný žlábek přibijeme mezi boční stěny A, vyšší listu D dozadu — ta se kryje se zadní stěnou krmítka; horní listu D poněkud zešikmíme a přibijeme zespodu na střížku B mezi boční stěny A. Všechny vnější dřevěné plochy krmítka natřeme ochranným impregnačním nátěrem nebo barvou.

Zezadu zarazíme do dna žlábků železný háček; na hranu střížky B a horní listu D připevníme 2 závěsná oka, za něž se budka zavěsí na okenní rám nebo na domovní zed.

STAVEBNÍ NÁVOD

Nañezme jednotlivé díle podle obrázku 30. Obě střešní prkénka A a B sbijeme podélně do pravého úhlu; boční štítová prkénka E vsadíme do úhlu střešních prkének A a B a pevně k nim přibijeme; do poloviny vnitřních stěn stříšky přibijeme po jedné přídržovací liště D; zaoblíme spodní hrany příletových listů C a ty přibijeme odspodu na hrany stříšky A a B — viz obrázek 30 — a spodek štítových bočních stěn E. Všechny vnější plochy krmítka natřeme ochranným nátěrem nebo barvou; hřeben stříšky pobijeme lepenkou. Do horního rohu bočních stěn zašroubujeme po jednom závrtném očku; k očkům připevníme 0,5—1 m drátu; krmítko naplníme tukovou směsí a po ztuhnutí zavěsíme krmítko mezi dva stromy nebo silné větve.

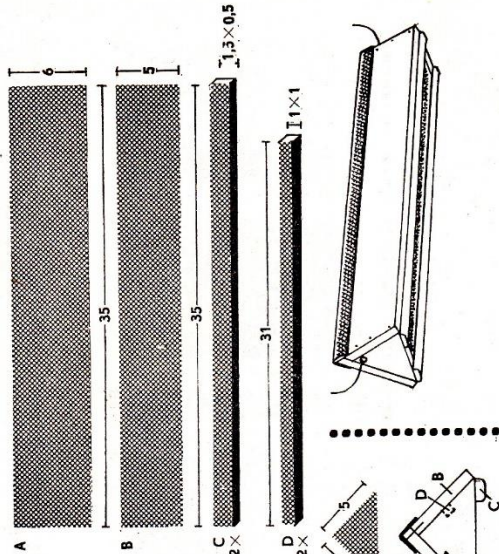
Obr. 29. Okenní krmítko: A — 2 boční stěny, B — stříška, C — dno násypného žlábků, D — 2 zadní listy, E — skleněná tabulka, F — spodní listy, G — lišta násypného žlábků. Rozměry jsou udány v cm.

Závěsné (vestfálské) krmítko (obr. 30)

Krmivo v závěsném krmítku (podle Gasowa) je dosažitelné pouze pro sýkory a brhlíka, neboť ptáci je musí vyzobávat zespodu.

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkénka 10 mm tlustá; 14 hřebíků 50 mm dlouhých; 20 hřebíků 20 mm dlouhých; kus střešní lepenky 5 × 35 cm a k tomu potřebný počet hřebíků s velkou hlavou (sediálské hřebíky); 2 závěsná očka a 1—2 m nerezavějícího drátu; impregnační nátěr nebo barva.

Obr. 30. Závěsné vestfálské krmítko (podle GASOWA): A a B — střešní prkénka, C — 2 příletové listy, D — 2 přídržovací listy, E — boční štítová prkénka. Rozměry jsou udány v cm.

Krmítko s tukovými kostkami (silo — obr. 31)

Krmivo je v tomto krmítku přístupné výhradně odspodu, takže se k němu dostanou pouze obratné sýkory nebo brhlík, někdy i strakaptidi.

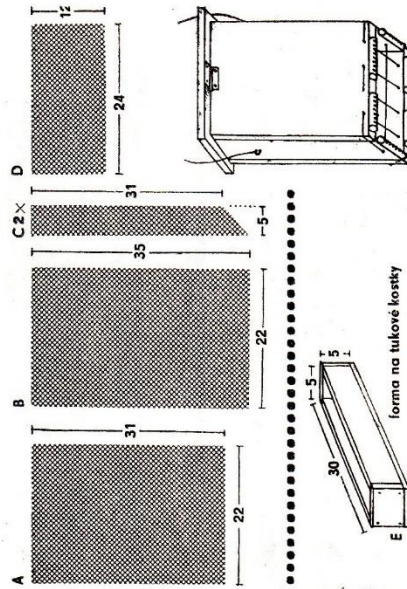
POTŘEBNÝ MATERIÁL

Smrková prkna 20 mm tlustá, obhoblovaná po jedné straně; 1 m drátu s izolací z umělé hmoty (PVC); 25 hřebíků nebo vrutů (šroubů do dřeva) 50 mm dlouhých; 1 závěs s příslušným počtem hřebíků nebo šroubů; háček a očko;

2 závrtaná očka a 70 cm nerezavějícího drátu; kus střešní lepenky 16 × 28 cm s potřebným počtem lepenkových hřebíků; miska ochranného nátěru na dřevo nebo barvy; několik slabých vrbových nebo lískových větviček.

STAVEBNÍ NÁVOD

Natřeme jednotlivé dílce podle obrázku 31. Boční stěny C vsadíme mezi přední stěnu A a zadní stěnu B a pevně přibijeme nebo přišroubujeme, a to oholovanými plochami dovnitř; 15 mm od spodního okraje přední A, zadní B a bočních C stran navrtáme dírký o průměru izolovaného drátu; dírkami provléčeme drát a zhotovíme z něho pevně vypnutou mřížku — viz obrázek 31; stříšku D nasadíme na krmítko tak, aby přesahovala na všech čtyřech stranách; ke spodní straně stříšky D a vnější straně přední strany A přišroubujeme nebo přibijeme závěs; vpředu upevníme na střížku D na spodní stranu háček a na zadní stěnu B zašroubujeme očko k uzavírání stříšky D.

Obr. 31. Silo na tukové kostky (podle OBERHAUSERA): A — přední stěna, B — zadní stěna, C — 2 boční stěny, D — stříška, E — forma na tukové kostky. Rozměry jsou uvedeny v cm.

Všechny vnější plochy krmítka natřeme ochranným nátěrem nebo barvou; stříšku D pobijeme lepenkou tak, aby na všech stranách rovněž přesahovala. V horní třetině bočních stěn C zašroubujeme po jednom očku, provlékneme jimi drátěné oko pro zavěšení krmítka na silnější větev.

Kousky vrbových nebo lískových větviček přibijeme na spodní hranu krmítka, aby byl ptákům usnadněn přilet a přichycení při vyzobávání krmiva.

Krmítko naplníme tukovými kostkami, odlávanými do formy E ze směsi podle popisu na str. 110.

Tuková skříňka (obr. 32)

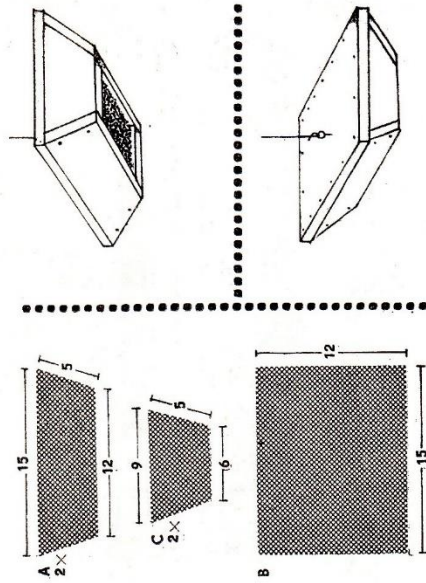
POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkna 20 mm tlustá; 20 hřebíků 40 mm dlouhých; závrtané očko a 30–50 cm drátu; několik tenkých vrbových nebo lískových prutů,

STAVEBNÍ NÁVOD

Natřeme jednotlivé dílce podle obrázku 32.

Podélné stěny A pevně sbijeme na užších stranách s bočními stěnami C; nahoru přibijeme stříšku B. Všechny vnější plochy natřeme impregnačním nátěrem nebo olejouvou barvou, popřípadě napustíme fermezí; na spodní hrany přibijeme vrbové nebo lískové pruty, které usnadní ptákům přilet a přichycení. Krmítko naplníme tukovou směsí podle návodu na str. 110. Doprostrřed stříšky zašroubujeme očko se závitem k upevnění drátu, na který se krmítko zavěší na řimsu okna, větev stromu apod.

Obr. 32. Tuková skříňka: A — 2 podélné stěny, B — stříška, C — boční stěny. Rozměry jsou udány v cm.

Tukové polínko (obr. 33)

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Smrkové kuláčky s kůrou 30 cm dlouhé, o průměru 5–6 cm; 20 hřebíků 20 mm dlouhých; očko se závitem; 20–50 cm drátu; několik slabých vrbových nebo lískových prutů.

NÁVOD KE ZHOTOVENÍ

30 cm smrkového kuláčku i s kůrou rozřízneme podélně na části A, B, C a D podle nákresu na obrázku 33; A, B a C opět sbijeme dohromady; od dnu D od-

Ptačí budky

Jednotlivé druhy budek jsou určeny pro jednotlivé druhy ptáků. Těmto druhům odpovídají rozměrově a také způsobem hnízdění. Opět několik návodů z knížky Opeření přátelé (Henze – Zimmermann)

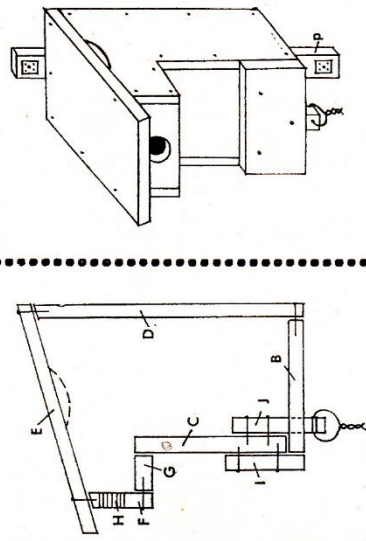
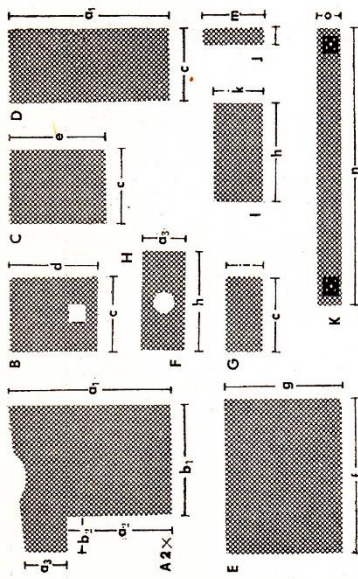
Tabulka 1

	3	4	5	6	7
	rehek zahradní, brhlík	špaček	sýček, duděk	doupuňák	puštíček
26	30	35	35	35	40
17	19	21	21	21	21
7	8	12	12	12	16
16	16	20	20	20	25
6	8	12	12	12	15
13	16	20	20	20	24
14	14	18	18	18	23
17	19	21	21	21	21
13	16	20	20	20	24
26	30	35	35	35	40
13	16	20	20	20	24
25	27	35	35	35	44
19	23	28	28	28	32
7	8	12	12	12	16
17	20	24	24	24	28
6	8	12	12	12	15
13	16	20	20	20	24
4,5 výška 3,0 šířka oválný	4,5 kruhový	6,7—7,0 kruhový	8,5 kruhový	12 kruhový	
9	10	13	13	14	14
17	20	24	24	24	28
2	2	3	4	4	4
10	10	12	12	12	12
45	55	65	65	65	70
4	4	5	5	5	6
2	2	2	2	2	2

Rozměry jednotlivých částí budek v cm podle velikosti budky

Dílec	Označení na obr. 5	1 modřínka, parukářka, babka, uhelničec	2 koňadra, lejsěk černohlavý, krutihlav
Boční stěna A	a ₁	26	26
výška vzadu	a ₂	17	17
výška vpředu	a ₃	7	7
výška nástavce	b ₁	16	16
šířka	b ₂	6	6
šířka nástavce			
Dno B	c	13	13
šířka	d	14	14
hloubka			
Přední stěna C	e	17	17
výška	c	13	13
šířka			
Zadní stěna D	a ₁	26	26
výška	c	13	13
šířka			
Strážka E	f	25	25
délka	g	19	19
šířka			
Vletový prkénko F	a ₃	7	7
výška	h	17	17
šířka			
Dno nástavce G	i	6	6
hloubka	c	13	13
šířka			
Vletový otvor H	j	2,7—2,8 kruhový	3,2—3,4 kruhový
průměr			
Závěrné prkénko I	k	9	9
výška	h	17	17
šířka			
Zasouvací lišta J	l	2	2
šířka	m	10	10
délka			
Závěsná lišta K	n	45	45
délka	o	4	4
šířka	p	2	2
tloušťka			

Poznámka: Při použití prken jiné tloušťky než 2 cm se ovšem rozměry příslušně pozmění!

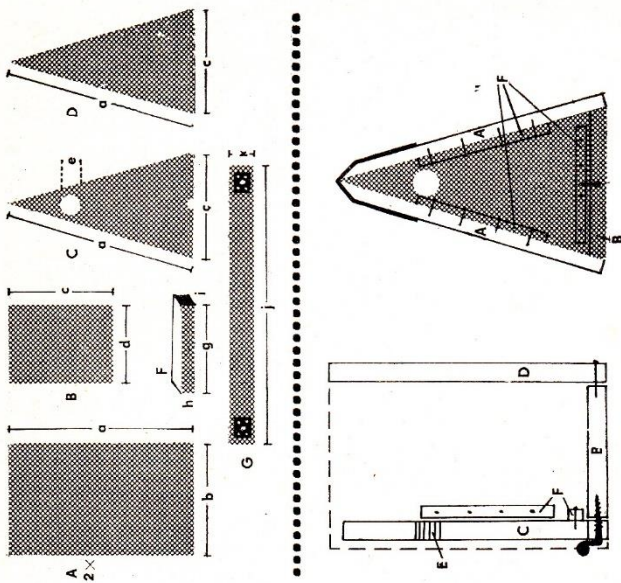
Obr. 5. Čtyřboká budka pro všechny doupníky — bezpečná před kočkami: A — 2 boční listy, B — dno, C — přední stěna, D — zadní stěna, E — stříška, F — prkénko pro vletový otvor, G — dno vletového nástavce, H — vletový otvor, I — závěrné prkénko, J — závěrná (zasouvací) lišta, K — závěsná lišta. Rozměry jsou uvedeny v tabulce 1.

Trojboká stříšková budka

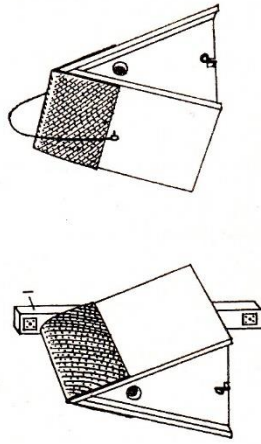
(vhodná pro všechny doupníky; rozměry viz tabulka 2)

POTŘEBNÝ MATERIÁL (podle velikosti budky)

Nehoblovaná smrková prkna (desky) 20 mm tlustá; 50 až 75 cm dlouhá laťka 1,5 cm široká a 0,7—1,5 cm tlustá; lišta z tvrdého, nejlépe dubového dřeva 45 až 70 cm dlouhá, 4 až 6 cm široká a 2 cm tlustá, k tomu 2 plechové podložky

Obr. 6. Trojboká (stříšková) budka pro všechny doupníky (podle HAENEL A): A — 2 boční stěny, B — dno, C — přední stěna, D — zadní stěna, F — 3 opěrné lišty, G — závěsná lišta. Rozměry jsou uvedeny v tabulce 2.

Obr. 7. Celkový pohled na trojbokou budku pro doupníky.

3 × 3 cm a 8 hřebíků 15 mm dlouhých nebo 70—90 cm nerezavějícího drátu 2 mm silného a 2 závrtná očka; 28 až 55 hřebíků nebo vrutů (šroubů do dřeva) 25 mm dlouhých; 15 až 20 hřebíků do lepenky; 22 × 10 až 35 × 20 cm velký kus střešní lepenky nebo nerezavějícího plechu; obrtlík k zašroubování do dřeva; 1—2 misky impregnačního roztoku.

S T A V E B N Í N Á V O D

Natěžeme jednotlivé díly podle obrázku 6 a tabulky 2. Zešíkujeme horní okraje bočních stěn A; na vnitřní stranu bočních stěn A přibijeme po jedné opěrné liště; užší strany dna B přizpůsobíme sklonu bočních

Rozměry jednotlivých dílů budky v cm podle velikosti budky

Dílec	Označení na obr. 5	1 modřínka parukářka, babka uhelníček	2 koňadra, lejsek černohlavý, krutihlav
Boční stěna A výška šířka	a b	31 18	31 18
Dno B šířka hloubka	c b	17 12,5	17 12,5
Přední stěna C šířka boční délka	c a	17 31	17 31
Zadní stěna D šířka boční délka	c a	17 31	17 31
Vletový otvor E průměr	e	2,7—2,8 kruhový	3,2—3,4 kruhový
Vzdálenost středu vletového otvoru od špičky přední stěny	f	9	9
Opěrná lišta F délka šířka tloušťka	g h i	15 1,5 0,7	15 1,5 0,7
Závěsná lišta G délka šířka tloušťka	j k l	45 4 2	45 4 2

Poznámka: Při použití prken jiné tloušťky než 2 cm se ovšem rozměry příslušně pozmění!

stěn A; boční stěny A přibijeme (nebo přišroubujeme) na dno tak, že je dno B mezi nimi; boční stěny A nahofe sbijeme do hřebenu; zadní stěnu B vsadíme mezi boční stěny A; boční stěny A sbijeme neb sešroubujeme se zadní stěnou D; zadní stěnu D přibijeme (nebo přišroubujeme) ke dnu B; narýsuje me velkost vletového otvoru E na přední stranu C; vletový otvor vráme poněkud šikmo vzhůru — ochrana proti vnikání dešťové vody; vsadíme přední stěnu C a to tak, aby ji bylo možno lehce vyjmout a opět zasadit; asi 3—4 cm pod hřebenem zarazíme do bočních stěn A delší hřebík před zasazenou přední stěnou C; třetí opěrnou lištu F přibijeme na vnitřní stranu přední stěny C; obrtlík zašroubujeme do dna B; přední stěnu C zasadíme a zachytíme obrtlíkem.

Tabulka 2

3 rehek zahradní, brhlík	4 špaček	5 svěček, dudek	6 doupňák	7 puščík
31 18	37 21	45 23	45 23	50 32
17 12,5	19 15	22 19	22 19	30 26
17 31	19 37	22 45	22 45	30 50
17 31	19 37	22 45	22 45	30 50
4,5 vysoký 3,0 široký oválný	4,5 kruhový	6,5—7,0 kruhový	8,5 kruhový	12 kruhový
9	12,5	18	22	26
15 1,5 0,7	17 1,5 0,7	20 1,5 1,0	20 1,5 1,0	25 1,5 1,5
45 4 2	55 4 2	65 5 2	65 5 2	70 6 2

Všechny vnější stěny budky natřeme ochranným impregnačním nátěrem; hřebec pobijeme střešní lepenkou nebo plechem.

Závěsnou lištu G nahofe a dole provrtáme; vyvrtané otvory pobijeme provrzanými plechovými podložkami; závěsnou lištu G pevně přibijeme nebo přišroubujeme na zadní stěnu budky D. Nebo: do bočních stěn A zašroubujeme po jednom závrtném oku; z drátu zhotovíme závěsné oko a oba jeho konce připevníme k zašroubovaným očům.

Budku zavěšíme.

Polouzavřený rehkovník (tříčtvrtiní budka)

(pro rehka domácího, lejska šedého a konipasa bílého; obr. 8)

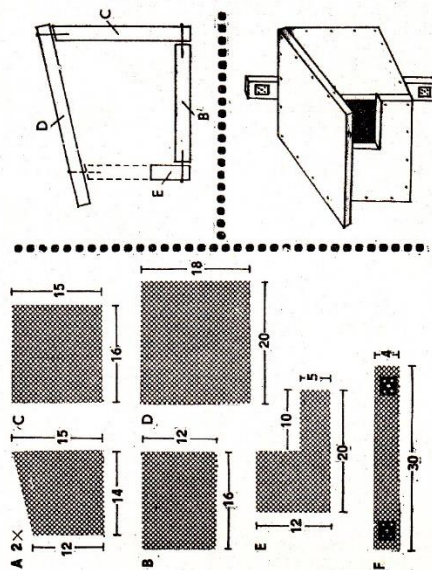
POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkna (desky) 20 mm tlustá; tvrdá (dubová) lišta 30 cm dlouhá, 4 cm široká a 2 cm tlustá; k tomu 2 plechové podložky 3 × 3 cm a 8 hřebíků 15 mm dlouhých; 40 hřebíků nebo vrutů (šroubů do dřeva) 40 mm dlouhých; střešní lepenka 24 × 22 cm a 25 lepenkových hřebíků; miska impregnačního nátěru nebo barvy.

STAVEBNÍ NÁVOD

Natěžeme jednotlivé díly podle obrázku 8.

Boční stěny A sbijeme nebo šroubujeme se dnem B tak, že dno je zasazeno mezi boční stěny A; zešíkámíme horní hranu zadní stěny C; zadní stěnu C zasadíme mezi boční stěny A a přibijeme ke dnu B (nebo přišroubujeme); boční

Obr. 8. Polouzavřený rehkovník pro lejska šedého, rehka domácího a konipasa bílého: A — 2 boční stěny, B — dno, C — zadní stěna, D — stříška, E — přední stěna, F — závěsná lišta. Rozměry jsou uvedeny v cm.

stěny A sbijeme nebo šroubujeme se zadní stěnou C; část přední stěny E, která se dotýká stříšky D, přiměřeně s ní a s bočními stěnami A zešíkámíme; nasadíme stříšku D a pevně sbijeme s bočními stěnami A, zadní stěnou C a přední stěnou E (nebo šroubujeme). Všechny vnější stěny budky natřeme ochranným nátěrem; stříšku D pobijeme střešní lepenkou.

Závěsnou lištu F nahofe a dole provrtáme; vyvrtané otvory pobijeme provrzanými plechovými podložkami; závěsnou lištu F přibijeme nebo přišroubujeme pevně na zadní stěnu budky C.

Rehkovník (polobudka)

(pro rehka domácího, lejska šedého a konipasa bílého; obr. 9)

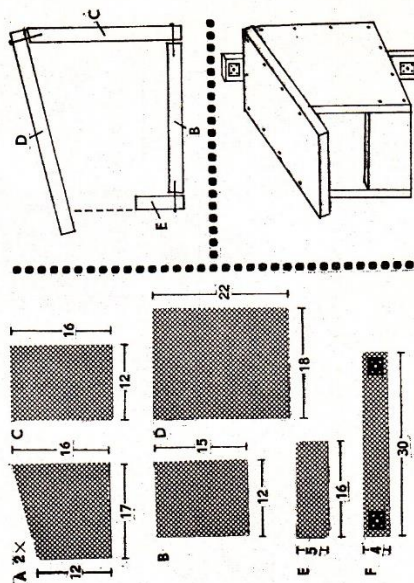
POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkna (desky) 20 mm tlustá; lišta z tvrdého (dubového) dřeva 30 cm dlouhá, 4 cm široká a 2 cm tlustá; k tomu 2 plechové podložky 3 × 3 cm a 8 hřebíků 15 mm dlouhých; 30 hřebíků nebo vrutů (šroubů do dřeva) 40 mm dlouhých; střešní lepenka 24 × 22 cm a 25 lepenkových hřebíků; misku ochranného nátěru nebo barvy.

STAVEBNÍ NÁVOD

Natěžeme jednotlivé díly podle obrázku 9.

Boční stěny A sbijeme nebo šroubujeme se dnem B tak, že dno B je zasazeno mezi boční stěny A; zešíkámíme horní hranu zadní stěny C; zadní stěnu C vsadíme mezi delší strany bočních stěn A a sbijeme nebo šroubujeme se dnem B; boční stěny A sbijeme nebo šroubujeme se zadní stěnou C; přední stěnu

Obr. 9. Polobudka (rehkovník) pro rehka domácího, lejska šedého a konipasa bílého: A — 2 boční stěny, B — dno, C — zadní stěna, D — stříška, E — přední stěna, F — závěsná lišta. Rozměry jsou v cm.

E vsadíme mezi boční stěny A a sbijeme nebo sešroubujeme ji se dnem B; přední stěnu E sbijeme nebo sešroubujeme s bočními stěnami A; nasadíme stříšku D a přibijeme nebo přišroubujeme ji k bočním stěnám A a zadní stěně C.

Vnější plochy budky natřeme ochranným nátěrem; na stříšku přibijeme lepenku.

Závěsnou lištu F nahoře a dole provrtáme; otvory pobijeme plechovými prvrtanými podložkami; závěsnou lištu F přibijeme nebo přišroubujeme na zadní stěnu polobudky.

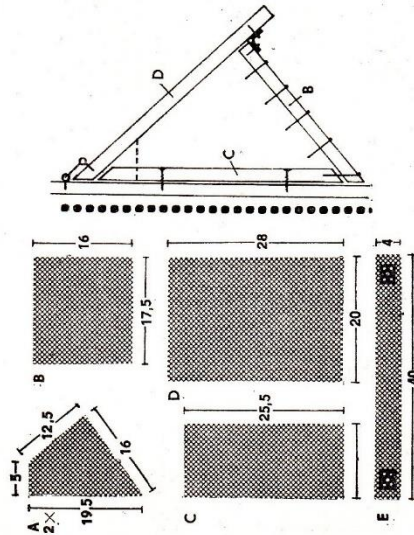
Polobudku zavěsíme.

Budka pro šoupálky

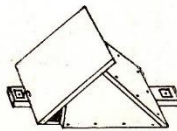
(pro šoupálka krátkoprstého a šoupálka dlouhoprstého; obr. 10)

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkna 20 mm tlustá; lišta z tvrdého (dubového) dřeva 40 cm dlouhá, 4 cm široká a 2 cm tlustá; k tomu 2 plechové podložky 3×3 cm a 8 hřebíků 15 mm dlouhých; 30 hřebíků nebo vrtů 40 mm dlouhých; háček Budku pro šoupálky zavěsíme.

Obr. 10. Budka pro šoupálky (šoupálka krátkoprstého a šoupálka dlouhoprstého): A — 2 boční stěny, B — dno, C — zadní stěna, D — stříška, E — závěsná lišta. Rozměry jsou v cm.

Obr. 11. Celkový pohled na budku pro šoupálky.

a očko; 2 závěsy s potřebným počtem šroubků nebo hřebíčků; střední lepenka 32×22 cm a 20 lepenkových hřebíků; miska ochranného nátěru na dřevo.

STAVEBNÍ NÁVOD

Natřeme jednotlivé díly podle obrázku 10.

Dno B na jedné straně poněkud zešíkme; dno B sbijeme nebo sešroubujeme s oběma bočními stěnami A; zadní stěnu C zešíkme na spodní hraně podle sklonu dna B; zadní stěnu C zešíkme na horní hraně podle sklonu stříšky D; zadní stěnu C vsadíme mezi boční stěny A a dno B; boční stěny A a dno B sbijeme nebo sešroubujeme se zadní stěnou C; stříšku D zešíkme na užší straně tak, aby hrana nepřesahovala zadní stěnu C; závěsnou lištu E přibijeme nebo přišroubujeme na zadní stěnu C; stříšku D nasadíme tak, aby svou užíší zešíkmenou hranou přiléhala k závěsné liště E a boční stěny A přetínala stejně na obou stranách; označíme si místa pro upevnění obou závěsů na přesahující spodní straně stříšky D; přibijeme nebo přišroubujeme oba závěsy na označených místech stříšky D; stříšku D přiložíme a obě křídla závěsů přibijeme n:bo přišroubujeme na vnější stranu dna B.

Vnější stěny budky natřeme ochranným nátěrem; lepenku přibijeme na střechu tak, aby na stranách i dole přetínala; na závěsnou lištu E připevníme nad něho těsně zapadl a pevně uzavřel stříšku. Závěsnou lištu E nahoře a dole provrtáme; otvory pobijeme provrtanými plechovými podložkami.

Budku pro šoupálky zavěsíme.

Hnízdiště pro křovinné ptactvo

Chceme-li se vyvarovat chyb a omylů, jejichž následky se mohou projevít nepříznivě teprve po letech, popřípadě mohou zcela zmařit úspěchy vynaložené práce, musíme se při vysazování a pěstování živých plotů a remízků řídit následujícími radami a pokyny.

Živý plot nebo skupina keřů neslouží ptákům hnízdícím v křovinách jen jako hnízdiště, ale poskytuje všemu ptactvu i mnohým jiným zvířatům možnost úkrytu, noclehu a potravy, zmírňuje sílu větru, zpevňuje půdu svými kořeny, nadzemními i podzemními částmi shromažďuje vláhu pro období sucha, podporuje tvorbu rosy a spoluvytváří i charakter a obraz krajiny.

Tato hlediska musíme mít na zřeteli nejen při volbě vhodných dřevin, ale i při posuzování vhodnosti půdy, její vláhy, osvětlení, druhu soustedního porostu, popřípadě i ceny sazenic, pokud si je sami nevypěstujeme.

Výška porostu závisí na způsobu pěstování. Ještě před výsadbou bychom se měli informovat u správy obce (MNV, MěNV), jak může být plot vysoký, jaký rozsah může mít plánovaný remíze, jaký musíme dodržet odstup od hranic sousedních pozemků apod. Měli bychom se též vyznažit napojit výsadbu plotu nebo křovin na sousední

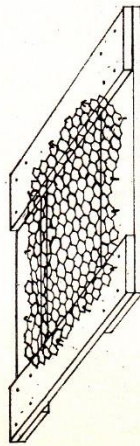
U hladkých stropů použijeme podložky 15×15 cm, na kterou dozadu přibijeme kolmo prkénko o rozměru 8×13 cm, za které pak podložku přibijeme několika většími hřebíky nebo háky do zdi ve chlévě, v chodbě apod. těsně ke stropu (obr. 39D).

U všech tří typů hnízdních podložek opatříme spodní okraje 2 cm vysokými listami a zespodu přibijeme bidélka. Vzadu přibijeme na stěnu anebo na trám kus hustého drátěného pletiva, aby hnízdo pevněji drželo.

Hlavní předností všech umělých vlašových hnízd i hnízdních podložek je to, že je můžeme umístit tam, kde nám hnízdění těchto oblíbených ptáků nebude překážet; zejména vlašovky často trusem, zbytky potravy apod. znečišťují krmivo pro dobytek v jeslích nebo vodu v napájecích žlábech, stavějí svá hnízda na povrchovém elektrickém vedení nebo na osvětlovacích tělesech, takže jejich přítomnost je nám na obtíž. Vhodnými umělými podložkami je tedy poměrně lehce přemístit me na volné stěny apod., kde nám hnízda nijak nepřekážejí, a obtížný trus můžeme nakonec zachytit i dalším větším prkénkem, umístěným pod hnízdem. — Pozn. překladatele.

Umělá hnízda pro dravce

Abychom usnadnili dravcům stavbu hnízda, umístíme v lese do korun několika starých přístupných stromů dřevěný rám s drátěnou výplní (obr. 40).

Obr. 40. Podložka pod hnízdo do dravců, zhotovená z dřevěného rámu, potaženého drátěným pletivem.

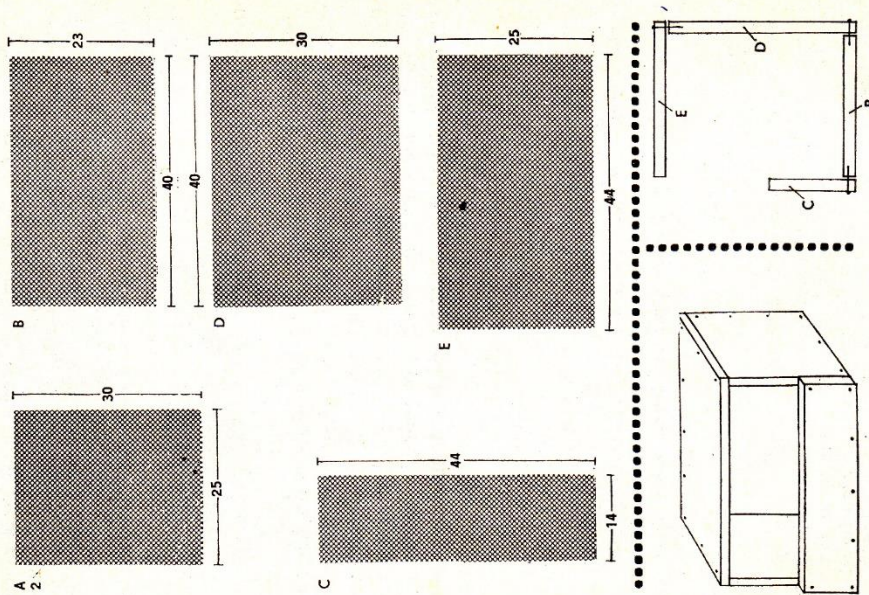
Latky rámu jsou 50—60 cm dlouhé, 5—6 cm široké a 2 cm silné. Střed rámu potáhneme řídkým drátěným pletivem a celý rám upevníme nejrozvětřením drátem nebo silonovým vlascem do koruny stromu. Na rám můžeme rozložit slabou vrstvu suchých větví jako začátek stavby budoucího hnízda.

Podobných podložek nebo ještě lépe starého vyřazeného dřevěného kola od vozu použijeme i pro uhnízdění čápi.

Hnízdní budka pro poštolky

POTŘEBNÝ MATERIÁL

Nehoblovaná smrková prkna 20 mm tlustá; 55 hřebíků nebo vrutů (šroubů do dřeva) 50 mm dlouhých; 2 silnější ocelové háky; ochranný nátěr; trochu rašeliny.

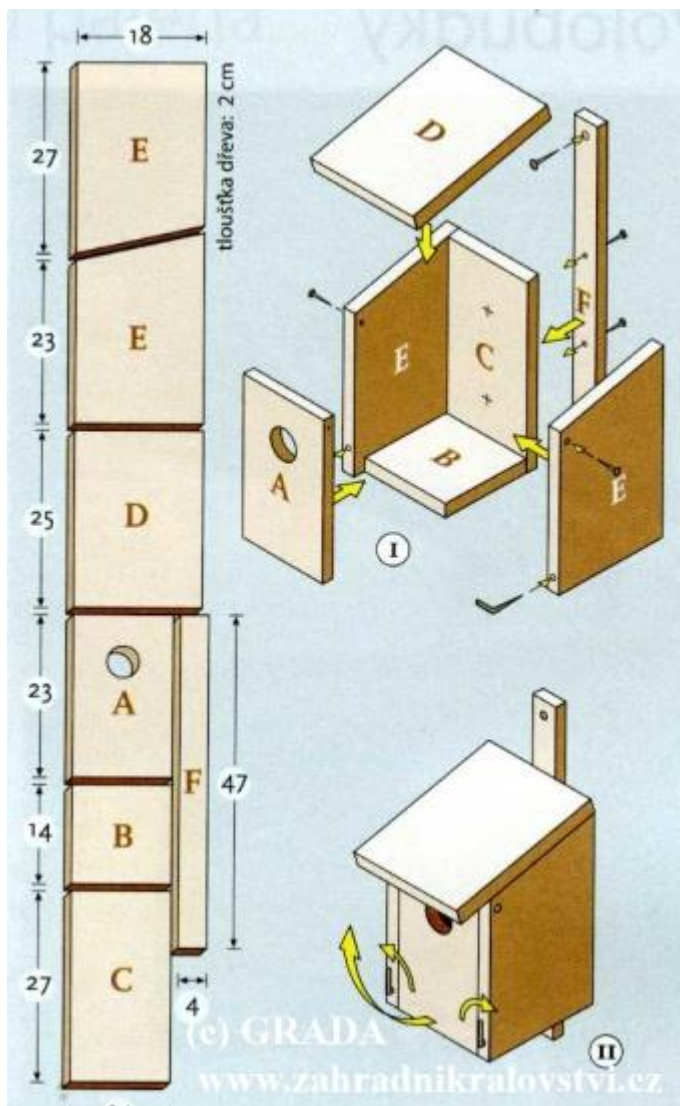

Obr. 41. Hnízdní budka pro poštolky: A — 2 boční stěny, B — dno, C — přední stěna, D — zadní stěna, E — stříška. Rozměry jsou uvedeny v cm.

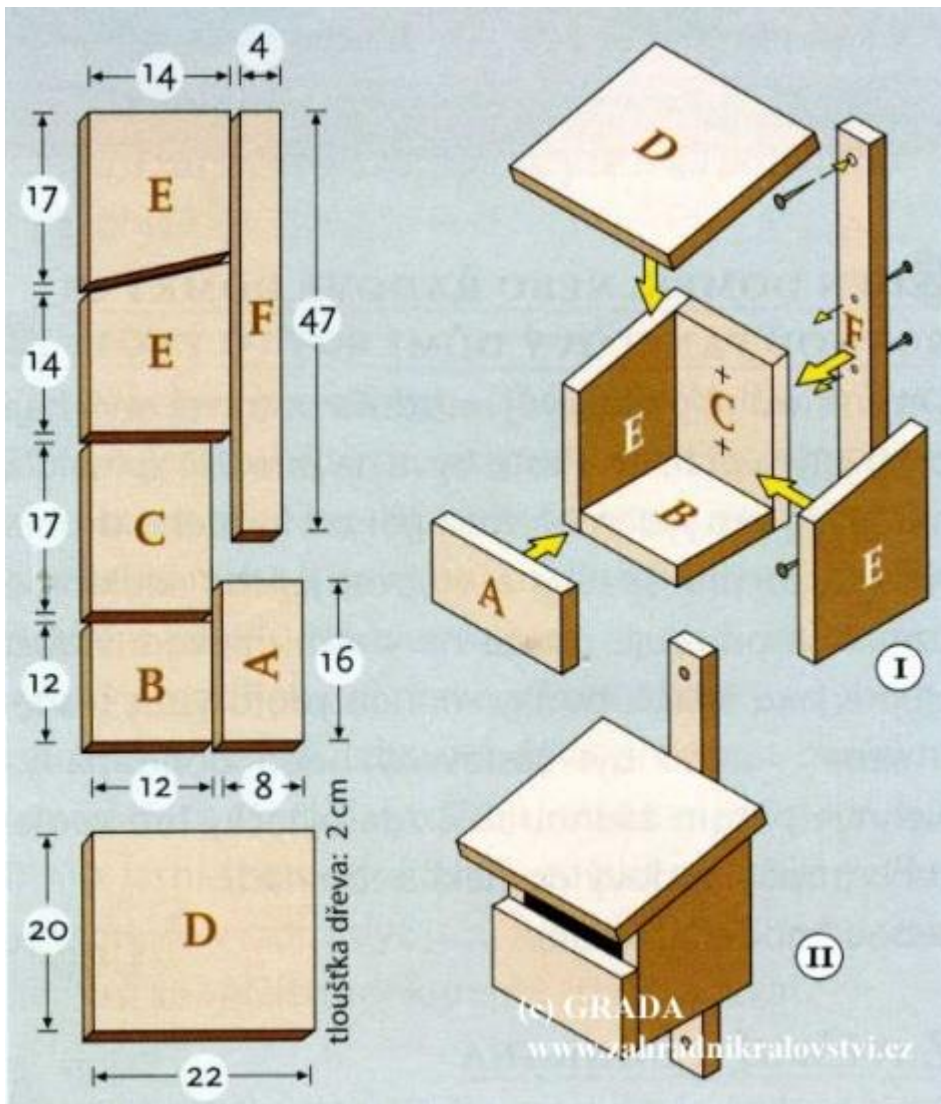
Vnitřní prostor budky musí být dostatečně velký, aby dospívající ptáčata měla dost místa. Pro běžné druhy sýkor je optimálních 13 x 14 cm. V málo prostorné dutině se mláďata vzájemně utiskují, za horkých dnů se dusí a hynou. A za deště seskakují promáčení rodiče v úzkém prostoru na stěsnaná mláďata místo na okraj hnízda, mláďata pak provlhnou, prokřehnou a uhynou. Dostatečně velký prostor je důležitý i pro vývin peří, zejména letek.

Důležité je dodržení hloubky dutiny, zejména vzdálenosti dna od vletového otvoru. Platí totiž, že čím je budka hlubší, tím jsou ptáci ve větším bezpečí před predátory. Ti, když už se dostanou tak blízko kořisti, strkají tlapku do vletového otvoru a snaží se ptáčka uvnitř zachytit. Pro jistotu můžeme pod vletový otvor na vnitřní stranu stěny přidělat malou latku, která zabráni kočce nebo kuně dalšímu pohybu směrem k hnízdu. Další možností je zesílení přední stěny. Minimální doporučená hloubka hnízdní dutiny je 20 cm, raději však ještě o pár centimetrů více. Samotný vletový otvor by pak měl být asi 1,5 cm od stříšky.

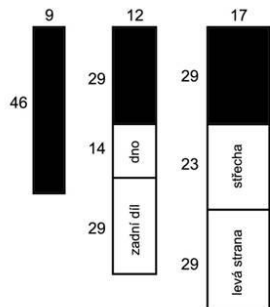
Vhodné průměry vletového otvoru

Sýkora koňadra	30-34 mm
Sýkora modřínka	26-27 mm
Sýkora babka	26-28 mm
Sýkora uhelníček	25-27 mm
Brhlík lesní	32 mm, větší otvor si zmenší vyzděním
Rehek zahradní	32x47 mm, oválný
Lejsek černohlavý	32 mm nebo 30x45 mm
Lejsek bělokrký	32 mm nebo 30x45 mm
Vrabec polní	32 mm nebo 30x45 mm
Vrabec domácí	32 mm

Budka pro sýkoru koňadru krok za krokem

Rozměry dílů jsou uvedeny v centimetrech. Vletový otvor má průměr 3,4 cm.

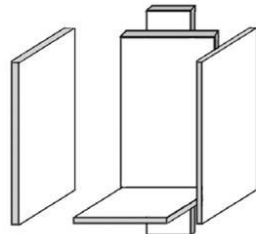

1 Podle nákresu si nařežte jednostranně hoblovaná prkna o síle 2 cm. Vyrtejte vletový otvor.

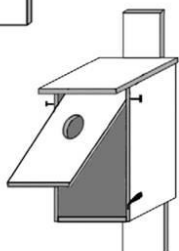
• Přední stěnu drží nahore 2 hřebíky, dole je uchycena obrtlíkem.

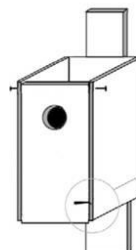
2 Přibijte zadní díl k závěsné liště.

3 Přitlučte k zadní stěně dno a boční stěny tak, aby bylo dno mezi stěnami.

5 Připevněte stříšku.

4 Připevněte přední stěnu dvěma hřebíky k bočnicím. Do bočnice přibijte obrtlík.

